

Granskning av insatser kring psykisk hälsa för barn och unga

Laholms kommun

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Genomförande och avgränsning	3
2.4. Revisionskriterier	4
3. Granskningsresultat	5
3.1. Kommungemensamt arbete	5
3.2. Barn- och ungdomsnämnden	12
3.3. Kultur- och utvecklingsnämnden	14
3.4. Socialnämnden	16
3.5. Bedömning	17
4. Slutsats	19
5. Källförteckning	21
6. Revisionskriterium	24
6.1. Kommunallagen (2017:725)	24
6.2. Socialtjänstlag (2001:453)	24
6.3. Skollag (2010:800)	24
6.4. Socialstyrelsens och Skolverkets vägledning för elevhälsa (2016)	24
6.5. Kommunala mål och riktlinjer	25

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Laholms kommun granskat barn- och ungdomsnämndens, socialnämndens och kultur- och utvecklingsnämndens arbete för att motverka psykisk ohälsa.

Granskningen har genomförts genom intervjuer med strategiska nyckelfunktioner i arbetet och förvaltningschefer från granskade nämnder. Granskningen grundas även på dokumentstudier av styrande dokument, dokumenterade kartläggningar och uppföljningar från förvaltningarna samt kommunövergripande styrdokument och kartläggningar avseende arbetet med psykisk hälsa. Vi har även haft ett samtal med representanter från ungdomsforumet, där vi presenterat granskningen och gett dem möjlighet att delge sitt perspektiv.

Vår sammanfattande bedömning är att nämnderna har ett delvis tillräckligt förebyggande arbete och tillräckliga insatser avseende barn och unga med psykisk ohälsa. Vi bedömer att det delvis sker en kartläggning och analys av behov av insatser kring barn och ungas psykiska hälsa. Bedömningen grundas på att det sker en övergripande kartläggning och analys men det är inte fullt ut tydligt hur resultatet av den ligger till grund för insatser som genomförs. Det finns metoder och sker insatser för att upptäcka och förebygga psykisk ohälsa bland barn och unga. Vidare gör vi bedömningen att det finns tydliga strukturer och ansvarsfördelning mellan nämnderna i arbetet. Vi noterar att intervjuade upplever utmaningar i målområdesarbetet då ansvaret ligger på nämnder samt att det saknas öronmärkta medel för målområdesarbetet. Slutligen visar granskningen att det finns former för samverkan med Region Halland samt en överenskommelse med regionen som avser det löpande arbetet.

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden, kultur- och utvecklingsnämnden samt socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa att resultatet av kartläggningar som genomförs omsätts i åtgärder och aktiviteter vid behov.
- ▶ Ta fram målvärden för nyckeltalen kopplade till effekterna för att uppnå resultatmålet att barn och ungas psykiska hälsa förbättras.

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden och socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa uppföljning av samtliga aktiviteter som framgår av handlingsplanen för arbetet.

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden och kultur- och utvecklingsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att det sker en återkoppling av planerade och/eller vidtagna åtgärder utifrån kartläggningar och analys till elever.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Den psykiska ohälsan ökar i Sverige idag. Inom kommunen finns olika verksamheter som ska arbeta för att främja den psykiska hälsan hos invånarna. Det handlar exempelvis om förskola, skola, fritidsverksamhet och socialtjänst. Insatser behövs av främjande, förebyggande och åtgärdande art.

Enligt skollagen ska elevhälsan arbeta hälsofrämjande och förebyggande för att stödja elever utveckling mot utbildningens mål. Socialtjänsten ska verka för att barn och unga växer upp under goda förhållanden genom att bedriva uppsökande arbete och rådgivningsverksamhet för att få kännedom om barn och unga i behov av insatser.

Det finns därmed höga förväntningar på en utvecklad samverkan kring barn och ungdomar i utsatta situationer, som far illa eller som riskerar att fara illa. Genom samverkan ska insatser kunna sättas in i ett tidigt skede när de blir mindre omfattande och kostsamma - både ur samhällets och ur de enskilda barnens och familjernas perspektiv.

Mot bakgrund av detta har de förtroendevalda revisorerna i Laholms kommun beslutat att granska barn- och ungdomsnämndens, socialnämndens och kultur- och utvecklingsnämndens arbete för att motverka psykisk ohälsa. Även kommunstyrelsen granskas i egenskap av samordnande instans.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om nämnderna har ett tillräckligt förebyggande arbete och tillräckliga insatser avseende barn och unga med psykisk ohälsa. I granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- ▶ Sker kartläggning och analys av behov av insatser kring barn och ungas psykiska hälsa?
- ▶ Har nämnderna säkerställt att det finns metoder för förebyggande arbete och tidig upptäckt för barn och unga som riskerar att drabbas av psykisk ohälsa?
- ▶ Finns det tillräckliga strukturer och tydlig ansvarsfördelning för samverkan mellan berörda nämnder kring barn och ungas psykiska hälsa?
- ▶ Har nämnderna säkerställt att det finns tillräckliga överenskommelser, strukturer och rutiner för samverkan med externa aktörer kring barn och ungas psykiska hälsa?

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer. Intervjuer har genomförts med strategiska nyckelfunktioner i arbetet och förvaltningschefer från

granskade nämnders förvaltningar (se källförteckning i avsnitt 5). Dokumentstudier har genomförts av styrande dokument, dokumenterade kartläggningar och uppföljningar från förvaltningarna samt kommunövergripande styrdokument och kartläggningar avseende arbetet med psykisk hälsa (se källförteckning i avsnitt 5). Granskningen är genomförd under perioden februari till april 2023.

Vi har även haft ett samtal med representanter från ungdomsforumet, där vi presenterat granskningen och gett dem möjlighet att delge sitt perspektiv.

Definition av psykisk hälsa

I rapporten utgår vi från den definition av psykisk hälsa och psykisk ohälsa som SKR, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen tagit fram tillsammans (i ett begreppsdokument avseende området psykisk hälsa som riktar sig mot kommuner).¹ Psykisk hälsa är ett paraplybegrepp som inbegriper psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa. Begreppet psykisk hälsa används när diskussioner förs kring området på en övergripande nivå. Psykisk ohälsa är ett samlingsbegrepp för tillstånd med olika svårighetsgrad och varaktighet. Hit hör både psykiska besvär och psykiatriska tillstånd. Det innebär att vi använder begreppet psykisk hälsa när vi avser allt arbete som avser både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa. När vi använder begreppet psykisk ohälsa avses psykiska besvär och psykiatriska tillstånd samt arbete för att motverka detta.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna se avsnitt 6.

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Socialtjänstlagen (2001:800)
- ▶ Skollagen (2010:800)
- ▶ Socialstyrelsens föreskrifter och Skolverkets vägledning för elevhälsa (2016)
- ▶ Kommunala mål och riktlinjer

¹ Begrepp inom området psykisk hälsa av SKR, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen.

3. Granskningsresultat

Revisionskriterium

Kommunfullmäktige har i kommunplan med budget för 2023 beslutat om målområdet barn och unga med det kommungemensamma resultatmålet att barn och ungas psykiska hälsa ökar och följande indikatorer för uppföljning:

- ▶ Andel elever i förskoleklass som anger "Jag mår bra/mycket bra" i hälsosamtal
- ▶ Andel elever i årskurs 4 som anger "Jag mår bra/mycket bra" i hälsosamtal
- ▶ Andel elever i årskurs 7 och 8 som anger "Jag mår bra/mycket bra" i hälsosamtal
- ▶ Andel elever med skolnärvaro som är högre än 80 procent i grundskola och gymnasium, kommunala skolor under vårterminen utifrån egen mätning
- ▶ Andel invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll enligt Kolada

Barn- och ungdomsnämndens och kultur- och utvecklingsnämndens arbete regleras även av skollagen som anger att det ska finnas en elevhälsa som främst ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Det hälsofrämjande arbetet syftar bland annat till att stärka eller bibehålla elevernas psykiska välbefinnande. Det förebyggande arbetet ska utgå från kunskap om vad som orsakar ohälsa. I Socialstyrelsens och Skolverkets vägledning för elevhälsan anges även att det krävs en samverkan med interna och externa aktörer som bland annat socialtjänsten. Samverkan bör ha tydligt syfte, mål, rutiner och arbetsfördelning.

Socialnämndens arbete regleras av socialtjänstlagen. Av lagen framgår att socialnämnden genom uppsökande verksamhet ska främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden. Vad gäller gruppen barn och unga ska socialnämnden verka för att de växer upp under trygga förhållanden, främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling samt förebygga och förhindra att barn och unga far illa.

3.1. Kommungemensamt arbete

3.1.1. Styrning, strukturer och uppföljning

Kommunchefens ledningsgrupp är ansvarig för det gemensamma målområdesarbetet i kommunen. Ledningsgruppen har i sin tur utsett ansvariga funktioner för respektive målområde. Vad gäller målområdet barn och unga som beskrivs ovan i revisionskriterierna är förvaltningschefen för barn- och utbildningsförvaltningen samt förvaltningschefen för socialförvaltningen ansvariga. Förvaltningscheferna har upprättat en strategisk utvecklingsgrupp för arbetet med målområdet. Den strategiska utvecklingsgruppen består av verksamhetschefer och strategiska funktioner från kommunens förvaltningar som samverkar och sammanträder ungefär var sjätte vecka. Inom den strategiska utvecklingsgruppen återfinns strategiska funktioner såsom social hållbarhetsstrateg och barn- och

ungdomsstrategi. Funktionerna har uppgifter i det kommunövergripande arbetet med psykisk hälsa för barn och unga såsom att arbeta med att stötta unga till ökat inflytande i kommunen. Organisatoriskt är dessa strategiska funktioner placerade på socialförvaltningen. Intervjuade uppger att den organisatoriska tillhörigheten kan medföra risker att arbetet blir personbundet, att det kan leda till längre beslutsvägar och/eller att strategierna inte får tillräckligt mandat att bedriva arbetet över förvaltningsgränserna. Den strategiska utvecklingsgruppens arbete utgår från den strategiska inriktningen för målområdet 2020-2023, som den strategiska gruppen tagit fram. Strategin innehåller tre inriktningar:

- ▶ Preventiva strategier - strategin föreslår att kommunen ska ge ökad kunskap till barn, unga, personal och andra viktiga aktörer om preventiva strategier, hälsofrämjande och förebyggande arbete.
- ▶ Samverkan på alla nivåer - samverkan behöver ske mellan politiken och ledande tjänstemän samt i nationella och regionala sammanhang.
- ▶ Identifiera utvecklingsområden med övergripande åtgärder.

Vidare har den strategiska utvecklingsgruppen upprättat en handlingsplan utifrån målområdet och strategin. Vi har tagit del av handlingsplanen som gäller för hösten 2022 och våren 2023. Handlingsplanen innehåller strukturer och ansvarsfördelning för samverkan kring målområdet i den strategiska utvecklingsgruppen. Handlingsplanen anger att den strategiska utvecklingsgruppens uppdrag är att fokusera på gemensamt kommunövergripande utvecklingsarbete som bland annat ska bidra till målområdet barn och unga med tillhörande resultatmål att barn och ungas psykiska hälsa ska öka. I gruppens uppdrag ingår att ha förvaltningsövergripande dialog, erfarenhetsutbyte, kunskapshöjande insatser, identifiering av gemensamt förvaltningsövergripande utvecklingsarbete och processer som med fördel genomförs i samverkan. Handlingsplanen innehåller även ett antal aktiviteter som bland annat:

- ▶ Kunskapshöjande insatser till kommunens ledande funktioner om hållbar utveckling och social hållbarhet samt kunskapshöjande insatser om Agenda 2030.
- ▶ Förtydligande av uppdrag, mandat och beslutsmöjligheter för den strategiska gruppen och kommunledningsgruppen samt kommunchefens roll i arbetet.
- ▶ Förtydligande av politikens roll i uppdraget.
- ▶ Skapa struktur för uppföljning och analys av gemensam måloppfyllelse.
- ▶ Upprätta fortsatt arbetsstruktur för tidiga samordnade insatser för barn och unga.
- ▶ Vara en förvaltningsövergripande styrgrupp för utvecklingsarbetet Börja prata.
- ▶ Identifiera vilken roll den strategiska gruppen ska ha i LUPP-arbetet.
- ▶ Revidera befintlig strategisk inriktning.
- ▶ Göra en plan för vad som ska kommuniceras utifrån uppdragets arbete och till vilken målgrupp.

Av handlingsplanen framgår vem som ansvarar för respektive aktivitet ovan och när det ska vara genomfört. Intervjuade uppger att om någon aktivitet behöver resurser så lyfts det i kommunledningsgruppen. Intervjuade uppger dock att aktiviteterna i de flesta fall behöver genomföras inom nämndernas befintliga budgetram. Det innebär att respektive nämnd får prioritera för att eventuellt genomföra aktiviteterna. Vissa intervjuade lyfter att det hade varit fördelaktigt om samordningen av arbetet med målområdet hade skett utifrån kommunstyrelsen för att kunna ställa högre krav på nämnderna att genomföra aktiviteterna. Intervjuade ser en risk med att motivationen kan gå förlorad när resurser och mandat inte finns att genomföra aktiviteter och insatser. Vissa intervjuade lyfter även att mandatet för den strategiska utvecklingsgruppen hade blivit tydligare om gruppen fick en egen budget för arbetet med målområdet. I övrigt upplever intervjuade att samverkan mellan förvaltningarna och tjänstepersonerna som välfungerande.

Vid intervju framkommer att handlingsplanen fungerar som ett arbetsdokument och att det därför inte finns en plan för uppföljning som medför dokumentation av genomförda aktiviteter. Enligt uppgift följer den strategiska utvecklingsgruppen upp aktiviteterna vid sammanträden under året, uppföljningen är dock inte dokumenterad. Vidare anger handlingsplanen att den strategiska utvecklingsgruppen ska återkoppla och redovisa sitt arbete till kommunens ledningsgrupp. Enligt uppgift får kommunens ledningsgrupp en muntlig rapportering av arbetet vid varje ledningsgruppsmöte som sker var fjärde vecka.

Det pågår även ett arbete med att upprätta en handlingsplan för suicidprevention som ska utgå från Region Hallands suicidpreventionsplan. Vi har tagit del av arbetsmaterialet för handlingsplanen som innehåller en beskrivning av det förebyggande arbetet med målsättning för arbetet, och handlingsplan med tillhörande aktivitetsplan. Enligt uppgift kommer den kommunala handlingsplanen följas upp årligen i sin helhet. Av arbetsmaterialet för handlingsplanen framgår att det är ett kommungemensamt ansvar att arbeta utifrån handlingsplanen. Det anges inte vem som ansvarar för uppföljning av handlingsplanen.

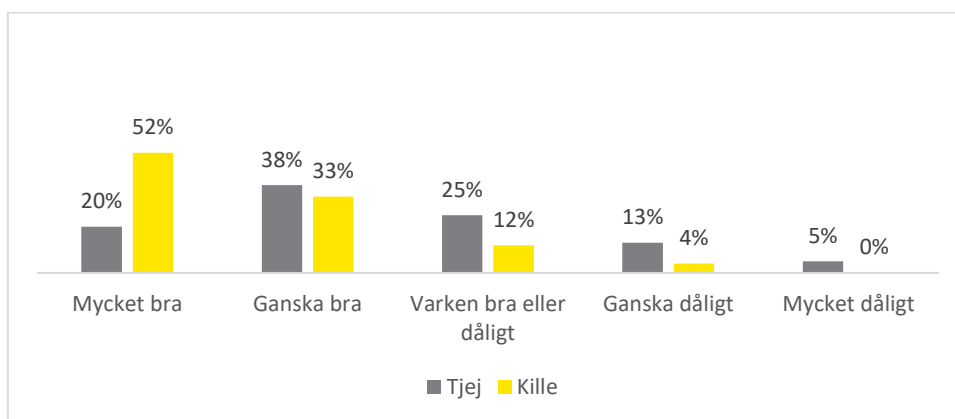
I övrigt styrs arbetet med målområdena genom respektive nämnds nämndplan och ordinarie uppföljning av ekonomi och verksamhet. Intervjuade lyfter även att de arbetar med barn och ungas psykiska hälsa utifrån den lagstiftning som gäller för deras verksamheter. Dock ser intervjuade positivt på att det finns ett kommunövergripande målområde då det bidrar till att det får ett större politiskt fokus. Vissa intervjuade uppger att det hade varit en fördel att integrera arbetet med barn och ungas psykiska hälsa i hållbarhetsarbetet. Det skulle enligt vissa intervjuade kunna resultera i en tydligare kommunövergripande styrning och uppföljning av arbetet.

3.1.2. Kartläggning och analys

Kartläggning och analys av barn och ungas psykiska hälsa för att upprätta insatser och metoder för att förebygga psykisk ohälsa sker framförallt genom Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällesfrågors LUPP-enkät som skickas ut till elever i

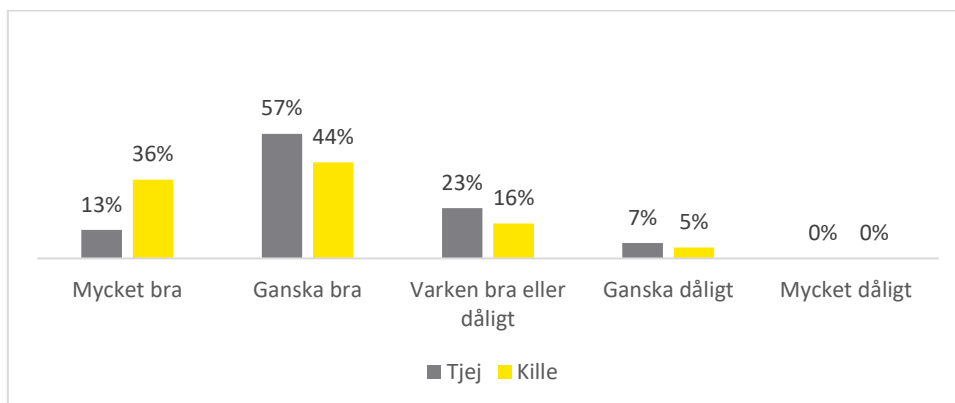
årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet vart fjärde år. Vi har tagit del av resultatet från den senaste enkäten som skickades ut år 2020. Enkätresultatet visar att tjejerna mår sämre än killarna och att tjejerna i årskurs 8 mår sämre än tjejerna i årskurs 2 på gymnasiet.

Diagram 1. Enkät svar från åk 8 på fråga: Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

Av resultatet i rapporten går det att utläsa att totalt 71 procent i årskurs åtta har svarat att de mår mycket bra eller ganska bra, vilket är en minskning från år 2016.

Diagram 2. Enkät svar från åk 2 i gymnasiet på fråga: Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

Vad gäller gymnasiet årskurs 2 har enligt rapporten totalt 77 procent svarat att de mår mycket bra eller ganska bra vilket är en ökning sedan 2016. Av rapporten utifrån LUPP-undersökningen kan vi utläsa att det som sticker ut mest är stress som ökar bland alla men mest bland tjejer. Unga uppger att det är helt olika krav på tjejer och killar i samhället och att de har behov av att diskutera det mer i skolan. Av slutsatsen i rapporten framgår att sämre mående bland tjejer kopplas till stress, sociala medier och höga krav på tjejer utseendemässigt, kroppsligt, i skolan och på fritiden. Det är inte tydligt hur/om resultatet har föranlett insatser på kommunövergripande nivå eller nämndnivå. Enligt intervjuade används resultat av

kartläggningar för insatser som upprättas i den strategiska utvecklingsgruppen även om det uttryckligen inte framgår av deras handlingsplan.

Under år 2022 anordnades även en ungdomskonferens med tema psykisk hälsa. Vi har tagit del av rapport från konferensen som innehåller en sammanställning av vad deltagande unga mår bra av, vad de anser att de mår psykiskt dåligt av i kommunen och vilka förslag de har för att förbättra ungas psykiska hälsa i kommunen. Förslagen till förbättringar på politisk nivå var:

- ▶ Mer individanpassning i skolan.
- ▶ Motverka kränkningar i skolan och se till att handlingar får konsekvenser.
- ▶ Tillgång till kuratorer i skolan.
- ▶ Sänka kraven på barn och unga med mindre fokus på framtiden.
- ▶ Mer tillgänglighet från socialtjänsten så barn och unga lättare kan komma i kontakt med socialtjänsten.
- ▶ Skapa en app för unga som unga tillsammans med fritidsledare tar fram.

Rapporten skickades till kommunstyrelsen för svar på ungdomarnas förslag till vad de tycker behöver göras för att förbättra ungas psykiska hälsa. Kommunstyrelsen remitterade förslagen från ungdomskonferensen till nämnderna för att svara på hur de utifrån sina verksamheter kan arbeta med förslagen på åtgärder. Vi har tagit del av nämndernas svar. Av svaren framgår inte några konkreta insatser eller åtgärder som ska genomföras utifrån förslagen utan resonemang om föreslagen samt hur det berör verksamheterna, i vissa fall att de ska utveckla arbetet utifrån förslagen, eller att förslagen ska tas med i planeringsprocessen för år 2023. Kommunstyrelsen tog del av nämndernas svar den 6 december år 2022. Av sammanträdesprotokollet framgår att kommunstyrelsens förvaltning konstaterat att förslagen i rapporten inte ryms inom kommunstyrelsens verksamhetsområde. Kommunstyrelsen har inte tagit något beslut utifrån resultatet av konferensen eller svaren från nämnderna. Intervjuade lyfter att resultatet inte har resulterat i en handlingsplan eller åtgärder då det inte har ställts några krav på nämnderna att ta fram det. Representanter från ungdomsforumet uppger att de har fått ta del av svaren men upplever svaren som otydliga.

Utöver det har kommunen genomfört en kartläggning av segregationen i kommunen år 2021 genom en konsult. I kartläggningen konstateras att den socioekonomiska segregationen har ökat i kommunen över tid. Det framgår att det finns geografiska skillnader i levnadsvillkor och kartläggningen pekar på vilka områden som är i behov av kompensatoriska insatser. Enligt uppgift har insatser genomförts för att nå fler barn och unga och för att göra dem delaktiga i aktiviteter som kommunen erbjuder oavsett bostadsort. Exempelvis har biblioteket lagt om rutter för bokbussen för att nå fler områden. Inom ramen för detta arbete har det även genomförts fokusgrupper för att kartlägga vilka aktiviteter som efterfrågas.

Intervjuade uppger att ett utvecklingsområde vad gäller kartläggning är att den övergripande kartläggningen av barn och ungas psykiska hälsa bör omfatta barn från födsel till 18 år, då kartläggningen idag framförallt fokuserar på ungas psykiska hälsa från 13 år.

3.1.3. Aktiviteter och metoder

Enligt uppgift pågår följande aktiviteter som den strategiska utvecklingsgruppen är initiativtagare till och som syftar till att bidra till barn och ungas psykiska hälsa:

- ▶ Arbetsmodellen "Börja prata", mellan socialtjänsten och barn- och ungdomsförvaltningen, som syftar till att elever i årskurs 5 får prata mer om psykisk ohälsa och ge kunskap om var man kan vända sig. Arbetsmodellen har använts på skolor i kommunen sedan 2017. Från och med läsåret 2022/23 användes arbetsmodellen i alla årskurs fem, innan dess var det enligt uppgift cirka två tredjedelar som fick insatsen.
- ▶ Aktiviteten "Föräldrar emellan", som erbjuder föräldrar regelbundna och kostnadsfria aktiviteter som syftar till att främja barn och ungas hälsa genom utbildningar för att ge föräldrar kunskap, inspiration och konkreta verktyg samt erfarenhetsutbyte som syftar till att stärka föräldrarollen.
- ▶ Friskvårdsgrupp och aktivitetsgrupp för barn och unga för att delta i fritidsaktiviteter som skapar rörelseglädje och ett socialt sammanhang. Friskvårdsgruppen riktas till barn med obesitas och aktivitetsgruppen riktar sig till barn som har behov av att öka sin psykiska hälsa. Det är elevhälsan och KAA som ansöker om dessa aktiviteter för barn som de bedömer har behov av detta.
- ▶ Omvärldsbevakning av hur man kan arbeta med Tidiga samordnade insatser² som ska ligga till grund för bedömning av hur modellen kan vidareutveckla kommunens organisation, arbetsstrukturer och insatser.
- ▶ Årlig kunskapsdag för interna och externa aktörer kring arbetet med barn och ungas psykiska hälsa. Syftet är att ge deltagarna kunskap, forskning, konkreta exempel och möjlighet till dialog och diskussion.

Samtliga aktiviteter ovan utöver Föräldrar emellan och friskvårdsgruppen återfinns i handlingsplanen med tidplan och ansvarig för genomförande. Det finns som tidigare nämnt ingen systematisk och dokumenterad uppföljning av åtgärderna utan det sker löpande i den strategiska utvecklingsgruppen.

Vidare uppges att den främsta metoden för förebyggande arbete är preventionspyramiden, som är uppbyggd enligt nedan:

- ▶ Arbete på universell nivå:
 - ▶ Alla barn och unga ska regelbundet vara fysiskt aktiva.
 - ▶ Erbjuda föräldrar föräldragrupper.
 - ▶ Se till att alla barn och unga har hög skolnärvaro.
- ▶ Arbete på selektiv nivå:
 - ▶ Dans för unga tjejer med psykosomatiska symtom.
 - ▶ Erbjud barn och unga gruppverksamhet utifrån risker i uppväxtmiljö.
 - ▶ Hjälpa familjer att ha tillräcklig inkomst.

² Tidiga och samordnade insatser handlar om att barn och unga ska få stöd i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling. För det krävs en förbättrad och utvecklad samverkan mellan skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst.

- ▶ Arbete på indikerad nivå:
 - ▶ Barnfetma.
 - ▶ Självskadebeteende.

I övrigt pågår det aktiviteter för att förbättra samverkan kring barn och ungas psykiska hälsa. Det har genomförts en omvärldsbevakning i september år 2022 avseende tidiga samordnande insatser (vilken beskrevs ovan avseende aktiviteter), vilken också ska ligga till grund för det fortsatta arbetet kring samverkan. Av slutrapporten för omvärldsbevakningen framgår att arbetsgruppen gör bedömningen att det finns ett behov av att i flera av kommunens verksamheter initiera och påbörja arbetet med tidigt samordnande insatser. I rapporten anges att det krävs en systematisk analys för att anpassa en modell för tidigt samordnande insatser som passar kommunens kontext och förutsättningar. Därtill innehåller rapporten ett antal rekommendationer för fortsatt arbete som är kopplade till styrning och ledning av arbetet, arbetsätt, resurser och utveckling av arbetet. Exempel på rekommendationer är att arbetet bör ledas av en förvaltningsövergripande styrgrupp med ansvar och mandat och att arbetet behöver tydligt syfte och mål. Enligt uppgift ska det påbörjas ett arbete under våren 2023 utifrån rekommendationerna. Arbetet går under namnet Växa Tryggt och sker i samverkan mellan Socialtjänsten och BVC/MVC. Enligt uppgift kommer arbetet bygga på en modell avseende utökat hembesöksprogram som även beskrivs i omvärldsbevakningen.

I samtal med representanter från ungdomsforum lyftes den sociala gemenskapen som en viktig del för att motverka psykisk ohälsa. Vissa representanters klasser hade genomfört aktiviteter för att öka den sociala gemenskapen, vilket beskrevs som en framgångsfaktor. Vidare lyftes även att det finns ett behov av att få verktyg för att hantera stress, oro och motgångar tidigare i åldrarna. Representanterna uppgav att upplevelsen är att problem med stress, oro och motgångar ökar i högstadiet och gymnasiet och att det hade varit fördelaktigt att diskutera det och få verktyg för att hantera det före högstadiet.

I samtal med representanter från ungdomsforum framkom att åtgärder som vidtas utifrån kartläggningarna inte når samtliga barn och unga som omfattats av kartläggningarna. Det är framförallt barn och unga i ungdomsforum som får ta del av information om åtgärder utifrån kartläggningarna. Vissa lyfter att mentorer hade kunnat lyfta det i de klasser som omfattats av kartläggningar så som enkäter.

3.1.4. Extern samverkan

Vid granskningens tidpunkt pågår arbete med att hitta nya samverkansmöjligheter med regionen utifrån regionens nya struktur. Enligt intervjuade har samverkan med Region Halland i det operativa arbetet vad gäller barn och ungas psykiska hälsa varit personbunden och därav varierat över tid avseende hur välfungerande den har varit.

Det finns en regional överenskommelse om samverkan mellan kommuner och Region Halland gällande barn med behov av samordnade insatser från olika aktörer inom såväl kommun som region. Överenskommelsen tydliggör kommunens och

regionens olika ansvarsområden och samverkansstrukturen. Samordnad individuell plan (SIP) finns beskrivet i dokumentet och beskriver att även skolorna i Halland kan initiera SIP. Enligt uppgift finns även en strategisk samordningsgrupp i Laholm för barn kopplat till överenskommelsen som arbetar med övergripande frågor.

Intervjuade uppger att samverkan med regionen fungerar väl på den operativa nivån där professionerna samverkar. Vid intervju framkommer att utmaningen i samverkan med regionen är vilken aktör som ska bära kostnaderna. Vissa intervjuade lyfter att kommunen genomför arbete som regionen har ansvaret för att genomföra. Som exempel lyfts frågan att kommunen bedriver ett aktivt arbete med att fånga upp barn med obesitas för att remittera dem till kommunala aktiviteter även om det medicinska ansvarsområdet ligger på regionen (se avsnitt 3.1.3 för mer information).

3.2. Barn- och ungdomsnämnden

Av nämndens reglemente framgår att nämndens verksamhetsområde omfattar uppgifter inom skolväsendet för förskola, förskoleklass, grundskola och grundsärskola och annan pedagogisk verksamhet. Nämnden är även vårdgivare och erbjuder medicinsk elevhälsa. Den medicinska elevhälsan gäller för årskurs F-9 samt grundsärskola.

I barn- och ungdomsnämndens nämndplan 2023 framgår att nämnden har brutit ner målområdet barn och unga med resultatmålet att barn och ungas psykiska hälsa förbättras i effekter som nämnden vill uppnå:

- ▶ Alla barn/elever får lyckas utifrån sina förutsättningar.
- ▶ Alla barn/elever har en hög närvaro i förskola och skola, inklusive fritidshem.
- ▶ Elevhälsoarbetet genomsyrar hela skolans verksamhet.

Nämndplanen innehåller ett antal tillhörande nyckeltal för uppföljning av effekterna. Nyckeltalen innehåller dock inte någon konkret målsättning vad gäller målvärde utan det framgår endast om något ska öka eller minska men inte med hur mycket. Vissa intervjuade uppger att det finns behov av ett förtydligande av vad nämnden åsyftar med begreppet psykisk hälsa utifrån målområdet.

Uppföljning utifrån målet med tillhörande effekter återfinns i nämndens nämndredovisning och uppföljning av nämndplan samt budgetuppföljning 1 och 2. Budgetuppföljningarna innehåller en kvalitativ och en kvantitativ prognos över huruvida nämnden kommer uppnå effekterna utifrån målområdet. Målet följs upp genom indikatorer som har direkt koppling till barn och ungas psykiska hälsa, då målet bland annat följs upp genom elevers egenskattning av sitt mående i hälsoenkäten. Av nämndredovisningen för år 2022 kan vi utläsa att effekterna som nämnden vill uppnå inte har uppnåtts. Några nyckeltal kopplat till effekterna visar en positiv utveckling medan andra visar en negativ utveckling. Det anges att flera genomförda insatser inte har gett effekt ännu men att det finns en förväntan om positiv effekt på lång sikt. I övrigt uppger intervjuade att uppföljning av psykisk hälsa och ohälsa återfinns i uppföljning av arbetet avseende särskilt stöd samt

skolfrånvaro. Nämnden får enligt uppgift presentation kring arbetet med särskilt stöd och frånvaro.

Kartläggning av barn och ungas psykiska hälsa sker framförallt genom hälsoenkäten som genomförs av elevhälsans medicinska insatser samt Skolinspektionens enkät³. Den medicinska elevhälsans hälsoenkät är kopplad till hälsosamtalen, som sker för elever i förskoleklass, årskurs 4 och årskurs 7. Intervjuade uppger att det sker både förvaltningsövergripande insatser och insatser på respektive enhet utifrån kartläggningen på individ, grupp, årskurs och skolnivå. Kartläggningen som den medicinska elevhälsan genomför genom hälsoenkät och hälsosamtal används dock inte för det kommunövergripande arbetet som bedrivs av den strategiska utvecklingsgruppen.

Exempel på förvaltningsövergripande främjande insatser som genomförs är Stopp min kropp, vilken kuratorer genomför för alla som går i årskurs 3 årligen. Ytterligare en förvaltningsövergripande insats som sker i samverkan med socialförvaltningen är Börja prata, vilken beskrivs i avsnitt 3.1.3.

Av intervjuer framgår att samtliga inom skolan ska arbeta förebyggande och främjande för att öka psykiskt välbefinnande. Elevhälsan är ofta involverade i enskilda elever med psykisk ohälsa. Det finns riktlinjer för barn- och elevhälsan som återger målområdet, resultatmålet och nämndens tillhörande effekter. Riktlinjerna anger hur elevhälsan ska arbeta förebyggande och främjande. Exempel på främjande och förebyggande arbete kopplat till psykisk hälsa som återges i riktlinjerna är:

- ▶ Informera vårdnadshavare om elevens psykiska, fysiska och känslomässiga utveckling. Skolsköterskans hälsosamtal i samband med hälsobesöken är ett annat exempel på elevhälsans hälsofrämjande arbete.
- ▶ Utveckla goda relationer mellan hem och skola. Det kan innebära att delta på möten med föräldrar och informera om tecken på till exempel psykisk ohälsa. Vid behov kan det även innebära hembesök eller föräldrastöd.
- ▶ Ta fram övergripande rutiner för tidig upptäckt av elever som behöver stöd i skolarbetet.
- ▶ Medverka vid policyarbete på både huvudmanna- och enhetsnivå, med till exempel förebyggande arbete mot psykisk ohälsa samt mot tobak, alkohol, narkotika och dopning.

Intervjuade upplever att det finns goda möjligheter utifrån personella resurser och kompetens inom elevhälsan att arbeta förebyggande och främjande. Inom barn- och ungdomsförvaltningen leder respektive rektor sitt elevhälsoteam. Intervjuade uppger att elevhälsoteamet arbetar för att upptäcka psykisk ohälsa bland barn och

³ Skolinspektionens enkät skickas ut årligen och kommunen väljer själv att delta i enkäten. Enkäten används för att samla in synpunkter från elever, föräldrar och den pedagogiska personalen. Enkäten skickas ut till vårdnadshavare i förskoleklass, grundskolan och grundsärskolan samt elever i grundskolans årskurs 5, årskurs 8, årskurs 9 och år 2 på gymnasiet.

unga. Arbetet med elevhälsoplanen syftar även till att främja hälsa och förebygga psykisk ohälsa. Skolors elevhälsoarbete och elevhälsoteamens arbete följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet. Elevhälsans medicinska insats följs upp i patientsäkerhetsberättelsen. Av uppföljningen av det systematiska kvalitetsarbetet framgår hur skolorna har arbetat hälsofrämjande och förebyggande under läsåret.

Enligt uppgift samverkar barn- och ungdomsförvaltningen med regionen kring barn och ungas psykiska hälsa. Det finns en regional strategisk utbildningsgrupp där förvaltningschefen ingår samt taktiska grupper för verksamhetschefer och elevhälsochefer. Intervjuade uppger att samarbetet i den taktiska gruppen framförallt omfattar arbete med samordnad individuell planering och samverkan kring remissförfaranden.

3.3. Kultur- och utvecklingsnämnden

Av nämndens reglemente framgår att kultur- och utvecklingsnämnden bland annat ansvarar för uppgifter inom gymnasial utbildning, arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiska insatser samt integration, stöd och service till vissa funktionshindrade, besöksverksamhet samt kultur- och fritidsverksamhet.

Arbetet med psykisk hälsa för barn och unga inom kultur- och utvecklingsnämndens verksamhet styrs av nämndens nämndplan. Kultur- och utvecklingsnämndens nämndplan för 2023 återger det kommunövergripande målområdet barn och unga med resultatmålet att barn och ungdomars psykiska hälsa ökar. Utifrån resultatmålet har nämnden fastställt effekter som ska bidra till kommunens gemensamma mål:

- ▶ Andelen med gymnasieexamen ökar.
- ▶ Fler vårdnadshavare är i arbete eller studier.
- ▶ Förbättrad integration med minskat socialt, kulturellt och ekonomiskt utanförskap.

Nämndplanen innehåller ett antal tillhörande nyckeltal för uppföljning av effekterna. Det saknas konkret målsättning, genom målvärden, vad gäller nyckeltalen utan det framgår endast om något ska öka eller minska men inte med hur mycket.

I förvaltningen finns en verksamhetscontroller som stöttar i arbetet med analys och med att ta fram förslag på aktiviteter till förvaltningens och i vissa fall enheters verksamhetsplaner som ska bryta ner mål och effekter från nämndplanen. Intervjuade uppger att enheternas verksamhetsplaner ses som levande dokument och att det sker ändringar löpande i dessa. Vi har tagit del av förvaltningens verksamhetsplan och exempel på en enhets verksamhetsplan som innehåller aktiviteter utifrån effekterna. För aktiviteterna finns tidplan och ansvarig för genomförande.

Uppföljning av målområdet sker vid budgetuppföljning 1 och 2 samt i årlig nämndredovisning och uppföljning av nämndplan. Budgetuppföljning 1 och 2 innehåller kvalitativ och kvantitativ prognos av huruvida nämnden bidrar till målet. Målet följs upp genom indikatorer som har direkt koppling till barn och ungas

psykiska hälsa, eftersom målet bland annat följs upp genom elevers egenskattning av sitt mående i elevenkäten. Av redovisningen och uppföljningen av nämndplanen för år 2022 kan vi utläsa att nämnden gör bedömningen att målet barn och ungas psykiska hälsa ökar och utvecklas positivt även om det finns utmaningar. Det konstateras att flera nya aktiviteter för barn och unga pågår och att verksamheten arbetar med nya sätt för att hantera ungdomar inom kommunala aktivitetsansvaret. Dock konstateras att andelen med gymnasieexamen, trots insatser under åren, har minskat. Utifrån det och målområdet barn- och unga ska följande aktiviteter genomföras år 2023:

- ▶ Vidareutveckla aktiviteter och platser för aktivitet för barn- och unga så de får en meningsfull fritid.
- ▶ Ungdomars situation kan bli en tydligare del av arbetsmarknadsverksamheten.
- ▶ Vidareutveckla sätt att bevaka, planera för, och hantera eventuella långsiktiga effekter av den globala pandemin hos barn och unga.

Kartläggning av barn och ungas psykiska hälsa inom förvaltningen sker genom LUPP-enkäten som beskrivs i avsnitt 3.1.2 samt Osbecksgymnasiets egna trivselenkät som genomförs en gång per termin. Enligt uppgift analyserar förvaltningen enkätresultaten som leder till aktiviteter i verksamhetsplanerna. Analysen dokumenteras inte, utan leder analysen till aktiviteter finns de med i verksamhetsplanerna. Inom kultur- och utvecklingsförvaltningen finns enheten för kvalitet och service som bland annat består av elevhälsan som också analyserar resultatet av trivselenkäten tillsammans med gymnasiets likabehandlingsgrupp. De återrapporterar det till rektorn med förslag på insatser som behöver genomföras enligt deras bedömning.

Analysen av enkätresultatet återfinns i redovisning av det systematiska kvalitetsarbetet. Av analysen i redovisningen och av intervju framkommer att kartläggningen vårterminen 2022 visade att elever upplevde hög stress. Enkäten visade att 59 procent av de svarande upplevde sig som stressade. Vidare visar enkätresultatet att 19 procent av de svarande upplever att de har behov av stöd från elevhälsan och 33 procent av dem upplever att de inte fått det stöd de behöver. Därav vidtogs insatser som exempelvis:

- ▶ Införa provkalender så prov inte ligger för nära varandra i tid.
- ▶ Införa elevhälsotimmar där varje klass fick en schemalagd timme varannan till var tredje vecka då elevhälsans professioner föreläser om olika ämnen så som hur man kan planera för att undvika stress

Det finns dock ingen handlingsplan där insatserna beskrivs och följs upp. Utöver det har gymnasieskolan ett närvaroteam som har kartlagt mönster i frånvaron under två år. Utifrån kartläggningen har de tagit fram en process för närvaroarbetet och lärarna har fått ta del av kunskapshöjande insatser. Närvaroteamet följer upp frånvaron för att kunna bedöma vilka elever som sticker ut för att på så sätt lyfta det i elevhälsoteamet. Elevhälsoteamet identifiera eventuella insatser för att minska

frånvaron som rektorn därefter beslutar om. Enligt uppgift har det genomförts insatser både på gruppnivå och individnivå för att minska på frånvaron.

Utöver det får förvaltningen enligt uppgift även information om barn och ungas psykiska hälsa genom att de deltar i forum så som ungdomsforum, föreningsrådet och idrottsrådet. Informationen hamnar inte i något särskilt underlag eller i någon särskild rapport men kan enligt intervjuade påverka valet av insatser.

Förvaltningen svarar även för kommunens besöksverksamhet i samarbete med föreningar och har i uppgift att fördela bidrag till föreningar för ändamål inom nämndens verksamhetsområde. I föreningsverksamhet är barn och unga ett stort fokus. Vid intervju uppges att förvaltningen inte aktivt följer upp kring föreningarnas arbete för att främja psykisk hälsa. Enligt uppgift ska det genomföras en översyn av bidragsregler under år 2023 för att säkerställa att verksamheterna har en policy och att de som leder verksamheterna ska ha viss kunskap och utbildning kring barn som far illa.

Intervjuade uppger att det finns en god samverkanskultur i kommunen och att de vid behov samverkar med övriga förvaltningar utöver inom den strategiska utvecklingsgruppen.

3.4. Socialnämnden

I nämndens reglemente anges att nämndens verksamhetsområde omfattar bland annat uppgifter inom socialtjänsten och vad som sägs i lag om socialnämnd, lagen som stöd och service till vissa funktionshindrade, ledning av kommunala hälso- och sjukvården, pedagogisk verksamhet i form av öppen förskola samt mottagande och boende för ensamkommande barn. Arbetet med barn och ungas psykiska hälsa sker genom socialförvaltningens grunduppdrag. Socialförvaltningen möter individer när de blir aktuella i samband med orosanmälningar eller för att de redan är aktuella i verksamheten av andra skäl. Det sker inga aktiviteter som är primärt kopplade till psykisk hälsa men det pågår aktiviteter som delvis handlar om att förebygga psykisk ohälsa så som att tillhandahålla föräldrastödsprogram och remittera barn med obesitas till aktiviteter. Socialförvaltningen driver även öppna förskolan där de har möjlighet att uppmärksamma vårdnadshavare som inte mår psykiskt bra för att kunna erbjuda vidare stöd.

Socialnämndens nämndplan för 2022-2023 återger kommunens målområde barn och unga med det gemensamma resultatmålet att barn och ungas psykiska hälsa ökar. Utifrån det anges att nämndens främsta mål är att nå fler i det arbetet som redan bedrivs genom att utveckla arbetet med selektiva och generella hälsofrämjande och tidigt förebyggande insatser med andra aktörer internt och externt. Nämnden vill se fler föräldrar som deltar i föräldragrupper samt utveckla stödet till att också omfatta äldre barn än 3-12 år som grupperna omfattar idag. Detta då föräldragrupperna möjliggör att identifiera och kunna erbjuda riktat stöd till de som behöver det. Nämnden vill även identifiera riskgrupper för att kunna sätta in tidiga insatser av stöd till barnen genom aktiviteten Börja prata och Första hjälpen

psykisk hälsa. Vidare är arbetet med Signs of safety⁴ en del i att arbeta utifrån målområdet. Nämndplanen innehåller ett antal tillhörande nyckeltal för uppföljning av effekterna. Det saknas en konkret målsättning genom målvärden, då det endast framgår om något ska öka eller minska men inte med hur mycket.

Uppföljning utifrån målet med tillhörande effekter återfinns i nämndens nämndredovisning och uppföljning av nämndplan samt prognos för resultatmål 1 och 2. Prognoserna för resultatmålen innehåller en kvalitativ och kvantitativ prognos över huruvida nämnden kommer uppnå effekterna utifrån målområdet. I nämndredovisningen anges att socialförvaltningen har ett bra samarbete med barn- och ungdomsförvaltningen och kultur- och utvecklingsförvaltningen samt regionen i målområdesarbetet och att det pågår insatser för att nå målen. Det saknas dock en samlad bedömning av huruvida de når målet. Nyckeltalen och indikatorerna som följs upp inom ramen för målområdet har inte en tydlig koppling till psykisk hälsa.

Enligt uppgift genomför socialförvaltningen inga egna kartläggningar av barn och ungas psykiska hälsa i kommunen. Enligt uppgift genomförs individuell uppföljning av de ungdomar som de träffar i behandling, vilket även kan användas på aggregerad nivå för att mäta upplevd psykisk hälsa. Ungdomarnas upplevda mående mäts vid start, under och i slutet av en behandling som en del av kvalitetssäkringen av verksamheten.

3.5. Bedömning

Vi bedömer att det sker kartläggning och analys av behov av insatser kring barn och ungas psykiska hälsa. Bedömningen grundas på att det sker en kommunövergripande kartläggning som analyseras i samverkan mellan förvaltningarna samt kartläggningar som genomförs inom barn- och ungdomsnämndens samt kultur- och utvecklingsnämndens verksamheter. Vi noterar därtill att det sker ett antal insatser för att förebygga psykisk ohälsa. Vi anser dock att det inte är fullt ut tydligt hur resultaten av kartläggningarna ligger till grund för insatserna som genomförs, vilket med fördel skulle kunna förtydligas för ökad transparens. Vi bedömer nämndernas svar på förslag på åtgärder från ungdomskonferensen som bristfälliga. Bedömningen grundar sig på att det är otydligt i svaren huruvida de väljer att vidta åtgärder eller inte utifrån resultatet av konferensen. Vi menar även att det bör framgå varför vissa åtgärder inte vidtas.

Vi bedömer att det finns metoder för förebyggande arbete och för tidig upptäckt av barn och unga som riskerar att drabbas av psykisk ohälsa. Bedömningen grundas på att arbetet med barn och ungas psykiska hälsa inom granskade nämnders förvaltningar är kopplat till deras grunduppdrag utifrån lagstiftning och gällande föreskrifter och att det sker ett arbete utifrån det. Utöver det visar granskningen att

⁴ Signs of Safety är en erfarenhetsbaserad arbetsmodell för riskbedömning som används inom barn- och ungdomsutredningar.

det finns metoder och pågående insatser för att förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga.

Vi bedömer att det till stor del finns tydliga strukturer och tydlig ansvarsfördelning för samverkan mellan berörda nämnder kring barn och ungas psykiska hälsa. Bedömningen grundas på att det har utsetts ansvariga för arbetet med målområdet som omfattar barn och ungas psykiska hälsa. Ansvariga driver arbetet och har upprättat strukturer för samverkan mellan nämndernas verksamheter. Vi ser positivt på att strukturerna och ansvarsfördelningen framgår av strategin och handlingsplanen. Det saknas dock en strukturerad uppföljning av handlingsplanen. Även om den används som ett arbetsdokument menar vi att en strukturerad uppföljning av aktiviteterna kan bidra till att utveckla arbetet. Dock gör vi bedömningen att strukturerna och ansvarsfördelningen för arbetet inte är fullt ut ändamålsenliga. Vi noterar att intervjuade upplever utmaningar med att ansvaret inte ligger hos kommunstyrelsen och att det finns risk för att åtgärder inte genomförs om de måste ställas mot andra insatser som nämnder behöver genomföra då det inte finns öronmärkta medel för målområdesarbetet. Vad gäller respektive nämnd ser vi positivt på att de har brutit ner det övergripande målet i effekter och nyckeltal för uppföljning. Vi anser dock att arbetet kan utvecklas genom att nämnderna fastställer målvärden som ska uppnås istället för enbart en riktning.

Slutligen noterar vi att det finns en extern samverkan med regionen med strukturer och samverkansforum även om samverkan inte specifikt avser arbete kring barn och ungas psykiska hälsa. Vi kan konstatera att det finns en överenskommelse om arbetet som sker kring individens psykiska hälsa som reglerar upprättande av samordnad individuell plan, vilket vi ser positivt på.

Vi vill i sammanhanget även lyfta att det är av vikt att det sker ett förebyggande arbete inom föreningslivet då det finns många barn och unga inom dessa organisationer. Här menar vi att kommunen har möjligheten att ställa krav på de föreningar som erhåller bidrag för att säkerställa att det sker ett förebyggande arbete för att motverka psykisk ohälsa.

4. Slutsats

Vår sammanfattande bedömning är nämnderna har ett delvis tillräckligt förebyggande arbete och tillräckliga insatser avseende barn och unga med psykisk ohälsa. Bedömningen grundas på att det sker en kartläggning och analys av behov av insatser. Vi bedömer att det inte är fullt ut tydligt hur resultatet av kartläggningarna resulterar i insatser. Vi bedömer nämndernas svar på förslag på åtgärder från ungdomskonferensen som bristfälliga. Bedömningen grundar sig på att det är otydligt i svaren huruvida de väljer att vidta åtgärder eller inte utifrån resultatet av konferensen. Vi bedömer det även som en brist att de elever som ingått i kartläggningarna så som Lupp-enkäten och ungdomskonferensen inte får återkoppling kring resultat och åtgärder. Vi menar även att det bör framgå varför vissa åtgärder inte vidtas. Granskningen visar dock att det finns metoder och pågår insatser för att förebygga och upptäcka barn och unga med psykisk ohälsa. Vidare grundas bedömningen på att det finns tydliga strukturer och ansvarsfördelning mellan nämnderna i arbetet. Vi noterar att intervjuade upplever utmaningar i målområdesarbetet då ansvaret ligger på nämnder samt att det saknas öronmärkta medel för målområdesarbetet. Slutligen visat granskningen att det finns former för samverkan med Region Halland samt en överenskommelse med regionen som avser det löpande arbetet.

Avslutningsvis skulle vi vilja lyfta att användningen av begreppen strategi och handlingsplan kan föranleda en viss förvirring kring vad som ska förväntas av dokumenten. En strategi kan ses som en övergripande plan för att uppnå uppställda mål. För att genomföra det som står i en strategi krävs i regel en konkretisering av vad som ska utföras. Strategin som utvecklingsgruppen har tagit fram innehåller förslag på aktiviteter och metoder. En handlingsplan anger istället konkreta mål eller åtgärder som ska uppnås inom ett visst område och är av strategisk karaktär. Handlingsplaner ska ha en begränsad giltighetstid och följas upp. Kommunen har riktlinjer för kommunens styrdokument⁵ men begreppen strategi och handlingsplaner omfattas inte av riktlinjen.

Revisionsfråga	Svar
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sker kartläggning och analys av behov av insatser kring barn och ungas psykiska hälsa? 	Delvis. Det sker en övergripande kartläggning och analys av behov av insatser. Det är dock inte fullt ut tydligt hur resultatet av den ligger till grund för insatser som genomförs.
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Har nämnderna säkerställt att det finns metoder för förebyggande arbete och tidig 	Ja. Det finns metoder och det sker insatser för att upptäcka och förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga.

⁵ Antagen av kommunfullmäktige 31 maj 2016 § 61, dnr 2015-000422.

<p>upptäckt kring barn och ungas psykiska hälsa?</p>	
<p>▶ Finns det tillräckliga strukturer och tydlig ansvarsfördelning för samverkan mellan berörda nämnder kring barn och ungas psykiska hälsa?</p>	<p>Ja. Det finns en tydlig struktur och ansvarsfördelning för samverkan mellan nämnderna. Dock gör vi bedömningen att strukturerna och ansvarsfördelningen för arbetet inte är fullt ut ändamålsenliga.</p>
<p>▶ Har nämnderna säkerställt att det finns överenskommelser, strukturer och rutiner för samverkan med externa aktörer kring barn och ungas psykiska hälsa?</p>	<p>Delvis. Det finns en extern samverkan med regionen med strukturer och samverkansforum även om samverkan inte specifikt avser arbete kring barn och ungas psykiska hälsa.</p>

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden, kultur- och utvecklingsnämnden samt socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa att resultatet av kartläggningar som genomförs omsätts i åtgärder och aktiviteter vid behov.
- ▶ Ta fram målvärden för nyckeltalen kopplade till effekterna för att uppnå resultatmålet att barn och ungas psykiska hälsa förbättras.

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden och socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa uppföljning av samtliga aktiviteter som framgår av handlingsplanen för arbetet.

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden och kultur- och utvecklingsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att det sker en återkoppling av planerade och/eller vidtagna åtgärder utifrån kartläggningar och analys till elever.

Laholm den 12 april

Negin Nazari

Imelda Bengmark

5. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Social hållbarhetsstrateg från socialförvaltningen
- ▶ Barn- och ungdomsstrateg från socialförvaltningen
- ▶ Förvaltningschef för barn- och ungdomsförvaltningen
- ▶ Enhetschef för barn- och elevhälsan inom barn- och ungdomsförvaltningen
- ▶ Verksamhetschef för medicinsk elevhälsa inom barn- och ungdomsförvaltningen
- ▶ Förvaltningschef för kultur- och utvecklingsförvaltningen
- ▶ Verksamhetscontroller från kultur- och utvecklingsförvaltningen
- ▶ Elevhälsochef inom kultur- och utvecklingsförvaltningen
- ▶ Förvaltningschef för socialförvaltningen

Analyserade dokument

Kommunövergripande dokument

- ▶ Strategisk inriktning för målområde Barn och unga 2020-2023
- ▶ Handlingsplan Laholms kommun samverkar för att alla Barn och unga ska få rätt till bästa uppnåeliga hälsa samt en god och likvärdig utbildning 2022-2023
- ▶ Slutrapport omvärldsbevakning tidiga samordnade insatser för barn och unga, 2022-08-30
- ▶ Inbjudan till Barn och unga konferens 2022
- ▶ Regional handlingsplan för suicidprevention 2021-2025
- ▶ Förstudie barn och ungas psykiska hälsa i Laholm, 2017-05-30
- ▶ LUPP - lokal uppföljning av ungdomspolitiken i Laholm 2020
- ▶ Rapport från barn- och ungdomskonferens 2022
- ▶ Rapport från barn- och ungdomskonferens 2016
- ▶ Svar från nämnderna på rapport från ungdomskonferensen 2022
- ▶ Nulägesanalys utifrån Agenda 2030 i kommunen, 2022
- ▶ Laholms kommuns handlingsplan för suicidprevention 2022-2025
- ▶ Omvärldsbevakning tidiga samordnade insatser för barn och unga, 2020-08-30
- ▶ Inbjudan till barn och unga konferens 2022
- ▶ Dokumentation av barn och unga konferensen 2022
- ▶ Inventering av samverkan och samarbete utifrån målområde barn och unga och utbildning, 2022
- ▶ Kartläggning segregation i Laholms kommun, 2021

- ▶ Regional överenskommelse om samverkan mellan Region Halland och Hallands kommuner 2022-2024

Barn- och ungdomsnämnden

- ▶ Reglemente för barn- och ungdomsnämnden
- ▶ Barn- och ungdomsnämndens nämndplan 2023
- ▶ Nämndredovisning och uppföljning av nämndplan för barn- och ungdomsnämnden 2022
- ▶ Budgetuppföljning för barn- och ungdomsnämnden 1 2022
- ▶ Budgetuppföljning för barn- och ungdomsnämnden 2 2022
- ▶ Riktlinjer för barn- och elevhälsa 2022
- ▶ Ledningssystem för elevhälsans medicinska insats 2022
- ▶ Systematiskt kvalitetsarbete för grundskolan 2021-2022
- ▶ Patientsäkerhetsberättelse 2022

Kultur- och utvecklingsnämnden

- ▶ Reglemente för kultur- och utvecklingsnämnden
- ▶ Nämndplan kultur- och utvecklingsnämnden 2022
- ▶ Verksamhetsplan 2022
- ▶ Utdrag ur planer för verksamheterna 2022
- ▶ Elevhälsoplan 2022/2023
- ▶ Osbecksgymnasiets enkät VT 2023
- ▶ Osbecksgymnasiets enkät HT 2022
- ▶ Redovisning av Osbecksgymnasiets systematiska kvalitetsarbete för läsåret 21/22
- ▶ Redovisning av Osbecksgymnasiets systematiska kvalitetsarbete för läsåret 20/21
- ▶ Nämndredovisning och uppföljning av nämndplan kultur- och utvecklingsnämnden 2022
- ▶ Budgetuppföljning för kultur- och utvecklingsnämnden 1 2022
- ▶ Budgetuppföljning för kultur- och utvecklingsnämnden 2 2022

Socialnämnden

- ▶ Reglemente för socialnämnden
- ▶ Nämndplan socialnämnden 2022-2023
- ▶ Uppföljning med prognos till socialnämnden 1 2022
- ▶ Indikatorer prognos 1 2022
- ▶ Uppföljning med prognos till socialnämnden 2 2022

- ▶ Indikatorer prognos 2 2022
- ▶ Nämndredovisning och uppföljning av nämndplan 2022

6. Revisionskriterium

6.1. Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

6.2. Socialtjänstlag (2001:453)

Av 3 kap. 1 § framgår att det till socialnämndens uppgifter hör att genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden. Socialnämnden ska även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för bland annat barn och unga. Vad gäller gruppen barn och unga så ska socialnämnden enligt 5 kap. 1 § bland annat verka för att barn och unga växer upp under trygga förhållanden, främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling samt förebygga och förhindra att barn och unga far illa.

6.3. Skollag (2010:800)

Av skollagens 2 kap. 25 § framgår att det för elever ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

6.4. Socialstyrelsens och Skolverkets vägledning för elevhälsa (2016)

Vägledningen anger att det ska finnas tillgång till den personal och de resurser som krävs för att elevhälsan ska kunna utföra sina samlade arbetsuppgifter utifrån vad som anges i skollagen samt i andra lagar och författningar på området.

Arbetet med hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande insatser bedrivs på olika nivåer: organisation, grupp och individ. Hälsofrämjande arbete syftar till att stärka eller bibehålla elevernas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Det hälsofrämjande arbetet innebär att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Det förebyggande arbetet ska syfta till att minska risken för ohälsa. Planering av det förebyggande arbetet ska utgå från kunskap om vad som orsakar ohälsa, vilka miljöfaktorer som kan leda till ohälsa eller svårigheter att nå

utbildningens mål Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet förutsätter ett systematiskt kvalitetsarbete. Kvalitetsarbetet ska vara en pågående process och innehålla följande cykliska faser:

- ▶ Följa upp resultat och måluppfyllelse
- ▶ Analysera och bedöma utvecklingsbehovet
- ▶ Planera
- ▶ Genomföra

Samtliga delar i processen ska dokumenteras. Inom elevhälsan innefattar kvalitetsarbetet exempelvis att analysera åtgärdsprogram, utvärderingar och hälsosamtal för att sammanställa kunskap och kartläggning av elevhälsans arbete och behov hos eleverna. Det systematiska kvalitetsarbetet innebär även att konkretisera professionernas ansvarsområde, se över samarbetsrutiner och behov av kompetensutveckling.

I vägledningen anges att arbetet i elevhälsan förutsätter en hög grad av intern och extern samverkan med exempelvis socialtjänsten. Samverkan ska användas som ett medel för att läsa sammansatt problematik där kompetensen från flera professioner är nödvändig. Samverkan bör ha ett tydligt syfte. I vägledningen anges att en framgångsrik samverkan kräver struktur som tydliga mål för samverkan samt att ha en tydlig arbetsfördelning och rutiner.

6.5. Kommunala mål och riktlinjer

Kommunens vision 2040 gäller för år 2023 och är beslutad av kommunfullmäktige. I visionen anges att alla barn och unga ha rätt till goda, trygga och jämlika uppväxtvillkor. Vi skapar förutsättningar för en sund livsstil, en varierande och meningsfull fritid samt ett rikt föreningsliv. Barn och unga ska ges förutsättningar för en bra start i livet där förebyggande arbete och tidigt stöd ska prioriteras utifrån individuella behov. Barns bästa ska genomsyra all planering. Stor delaktighet, inflytande och dialog med barn, unga och vårdnadshavare är viktigt i arbetet med kommunens utveckling. Laholms kommun ska arbeta mot hedersrelaterat våld. Det gemensamma resultatmålet är att barn och ungas psykiska hälsa ökar.

I kommunplanen med budget för 2023 har kommunfullmäktige fastställt målområdet barn och unga med det gemensamma resultatmålet och tillhörande nyckeltal:

- ▶ Andel elever i förskoleklass som anger "Jag mår bra/mycket bra" i hälsosamtal
- ▶ Andel elever i årskurs 4 som anger "Jag mår bra/mycket bra" i hälsosamtal
- ▶ Andel elever i årskurs 7 och 8 som anger "Jag mår bra/mycket bra" i hälsosamtal
- ▶ Andel elever med skolnärvaro som är högre än 80 procent i grundskola och gymnasium, kommunala skolor under vårterminen utifrån egen mätning
- ▶ Andel invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll enligt Kolada